

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 5. detsember 2022
(OR. en)

15653/22

Institutsioonidevaheline
dokument:
2022/0398(COD)

JAI 1624
COPEN 431
DROIPEN 163
ENFOPOL 621
CODEC 1932

ETTEPANEK

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	2. detsember 2022
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2022) 684 final
Teema:	Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude ja karistuste määratlemise kohta

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2022) 684 final.

Lisatud: COM(2022) 684 final

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 2.12.2022
COM(2022) 684 final

2022/0398 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV

**liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude ja karistuste määratlemise
kohta**

SELETUSKIRI

1. ETTEPANeku TAUST

- **Ettepaneku põhjused ja eesmärgid**

Piiravad meetmed on oluline vahend, millega edendatakse Euroopa Liidu lepingu (edaspidi „ELi leping“) artiklis 21 sätestatud ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) eesmäärke, sealhulgas ELi väärtuste kaitsmist, rahvusvahelise rahu ja julgeoleku säilitamist ning demokraatia, õigusriigi põhimõtte ja inimõiguste tugevdamist ja toetamist.

Nimetatud väärtuste alalhoidmiseks võib EL kehtestada kolmandate riikide, üksuste ja juriidiliste või füüsiliste isikute suhtes piiravaid meetmeid. Meetmete hulka kuuluvad sihipärased individuaalsed meetmed, st sihipärased finants sanktsioonid (vara arestimine) ja riiki lubamise piirangud (reisikeelud), ning samuti valdkondlikud meetmed, st relvaembargod ning majandus- ja finantsmeetmed (nt impordi- ja ekspordipiirangud või teatavate teenuste, nt pangandusteenuste osutamise piirangud)¹.

ELil on praegu üle 40 kehtiva piiravate meetmete korra. Mõnega neist rakendatakse ÜRO vastu võetud piiravaid meetmeid, teised on EL vastu võtnud iseseisvalt. Lisaks meetmetele, mis puudutavad olukorda konkreetses riigis, on EL vastu võtnud üldised meetmed, mille eesmärk on tõkestada keemiarelvade levikut ja kasutamist, küberrünnakuid, inimõiguste rikkumist ja terrorismi². Piiravad meetmed on siduvad liikmesriikidele ning kõigile liikmesriikide jurisdiktsiooni alla kuuluvatele isikutele ja üksustele (ELi ettevõtjad)³.

(1) Liidu piiravate meetmete ebajärjepidev jõustamine

Nii nagu viimastel kümnenditel on saenenud liidu piiravate meetmete kehtestamine,⁴ on sagedasemad ka neist meetmetest kõrvalhoidmise skeemid. Komisjon on juba juhtinud

¹ Piiravad meetmed võtab vastu nõukogu. Kõigepealt võtab nõukogu ELi lepingu artikli 29 alusel vastu ÜVJP otsuse. Nõukogu otsuses kavandatud meetmeid rakendatakse kas ELi või liikmesriigi tasandil. Seni on olnud tava, et selliseid meetmeid nagu relvaembargod või riiki lubamise piirangud rakendavad otse liikmesriigid, kellel on õiguslikult siduv kohustus tegutseda kooskõlas nõukogu ÜVJP otsustega. Muid meetmeid (sealhulgas kolmanda riigiga sisse seatud majandussuhete osaline või täielik katkestamine või piiramine ning individuaalsed meetmed, millega arestitakse rahalised vahendid või majandusressursid või keelatakse nende vahendite või ressursside kättesaadavaks tegemine) rakendatakse määruse kaudu, mille nõukogu võtab vastu kvalifitseeritud hääleteenamusega liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ning komisjoni ühise ettepaneku põhjal ELi toimimise lepingu artikli 215 alusel. Mõlemat liiki õigusakt võib sisaldada sätteid meetmetest kõrvalhoidmise vältimise kohta.

² Ülevaate saamiseks vt ELi sanktsioonide kaart, kättesaadav aadressil <https://www.sanctionsmap.eu/#/main>.

³ Liidu jurisdiktsioonis (territooriumil), st a) liidu territooriumil, sealhulgas õhuruumis; b) liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvate õhusõidukite ja laevade pardal; c) liikmesriikide kodanike suhtes liidu territooriumil ja väljaspool seda; d) liidu territooriumil või väljaspool seda asuvate juriidiliste isikute, üksuste või asutuste suhtes, mis on asutatud või moodustatud liikmesriigi õiguse alusel; e) juriidiliste isikute, üksuste või asutuste äritegevuse suhtes, mis toimub tervikuna või osaliselt liidu territooriumil (vt näiteks nõukogu 17. märtsi 2014. aasta määrus (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 78, 17.3.2014, lk 6), artikkel 17).

⁴ Vt joonealuses märkuses 2 osutatud ELi sanktsioonide kaart.

tähelepanu piiravate meetmete ebajärjepidevale jõustamisele ning asjaolule, et see pärsib sanktsioonide tõhusust ja ELi võimet väljendada ühtseid seisukohti⁵.

Ühtsete seisukohtade väljendamine on muutunud iseäranis hädavajalikuks seoses Venemaa sõjalise agressiooniga Ukraina vastu. EL on kehtestanud Venemaa ja Valgevene üksikisikutele ja üksustele rea piiravaid meetmeid, mõned neist juba 2014. aastal. Selleks et tõhusamalt koordineerida nende piiravate meetmete jõustamist ELi tasandil, on komisjon loonud varade külmutamise ja arestimise töökonna. See töökond tagab liikmesriikide ja ELi ametite (nagu Europol ja Eurojust) tegevuse koordineerimise. Töökonnas on korrapäraselt arutatud vajadust ühise kriminaalõigusliku lähenemisviisi järele, et võtta vastutusele liidu piiravate meetmete rikkumises osalevad füüsilised ja juriidilised isikud.

Liidu piiravate meetmete rakendamine ja täitmise tagamine on eeskätt liikmesriikide ülesanne. Liikmesriikide pädevad asutused peavad hindama, kas on rikutud ELi lepingu artikli 29 või Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikli 215 alusel vastu võetud asjaomaseid nõukogu otsuseid või määrusi ja võtma asjakohaseid meetmeid. Sellega seoses sisaldavad ELi määrused järjekindlalt sätet selle kohta, et liikmesriigid peavad vastu võtma siseriiklikud õigusnormid, millega kehtestatakse tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused asjaomase määruse rikkumise eest⁶.

Lisaks piirangutele sisaldavad need otsused ja määrused üldjuhul järgmist:

- kõrvalehoidmise vastane klausel, mille kohaselt on keelatud teadlik ja tahtlik osalemine tegevuses, millega püütakse kõrvale hoida kehtestatud piiravatest meetmetest,⁷ ning
- muud kohustused, eelkõige kohustus anda aru piiravate meetmete rakendamiseks astutud sammudest (nt teavitada ametiasutusi arestitud varast).

Ehkki ELi lepingu artiklis 29 ja ELi toimimise lepingu artiklis 215 on sätestatud õiguslik alus, mis võimaldab nõukogul võtta liidu piiravate meetmete vastuvõtmise korral vastu vajalikud meetmed, ei võimalda see õiguslik alus ühtlustada kriminaalõiguslikke määratlusi ega kriminaalkaristuste liike ja määrasid⁸.

(2) Erinevused liikmesriikide kriminaalõiguslikes määratlustes ja karistustes

⁵ Komisjoni teatis „Euroopa majandus- ja finantssüsteem: avatuse, tugevuse ja vastupidavuse edendamine“, COM(2021) 32 final, 19.1.2021 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0032&from=EN>), punkt 5 (ELi sanktsioonide rakendamise ja jõustamise tugevdamine), lk 16. Komisjon on selles teatises märkinud, et liidu piiravate meetmete „[r]akendamine ei ole kogu ELis paraku nii ühtlane nagu see peaks olema. See tekitab ühtsel turul moonutusi, kuna ELi ettevõtjad, sealhulgas välismaiste ettevõtjate ELi tütarettevõtjad, võivad keeldudest kõrvale hoida. See tekitab ka ettevõtjate seas ebakindlust. Ebajärjepidev jõustamine pärsib sanktsioonide tõhusust ja ELi võimet rääkida ühel häälel.“ Muude algatuste seas kutsutakse teatistes üles komisjoni ja liikmesriike tegevust omavahel paremini koordineerima, tagamaks, et liikmesriikide kehtestatud karistused liidu piiravate meetmete rikkumise eest oleksid tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

⁶ Vt näiteks nõukogu 31. juuli 2014. aasta määrus (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas, artikkel 8; määruse konsolideeritud versioon on kättesaadav aadressil [EUR-Lex - 02014R0833-20200413 - ET - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2014/833/20200413).

⁷ Tuleb märkida, et see klausel on kohaldatav ka siis, kui piiravat meetet ei ole rikutud; piisab kui osaleda selleks loodud skeemis.

⁸ Kriminaalõiguslike määratluste ja karistuste ühtlustamisel ei saa tugineda ELi lepingu artiklis 29 ega ELi toimimise lepingu artiklis 215 sätestatud mitteseadusandlikule õiguslikule alusele.

Ühtlustamiseta ELi tasandil on liidu piiravaid meetmeid käsitleva liidu õiguse rikkumised liikmesriikide õiguskordades väga erinevalt kriminaliseeritud. 12 liikmesriigis on liidu piiravate meetmete rikkumine eranditult kuritegu. 13 liikmesriigis võib liidu piiravate meetmete rikkumine olla kas haldusrikkumine või kuritegu⁹. Kriteeriumid, mille alusel tegevus liigitub ühte või teise kategooriasse, on tavaliselt seotud rikkumise raskusastmega (raske rikkumine), mis on määratletud kas kvalitatiivselt (tahtlus, raske hooletus) või kvantitatiivselt (kahju suurus),¹⁰ kuid need on liikmesriigiti erinevad. Kahes liikmesriigis saab liidu piiravate meetmete rikkumises seisnevale süüteole järgneda vaid halduskaristus¹¹.

Ka karistussüsteemid on liikmesriigiti väga erinevad. 14 liikmesriigis on vanglakaristuse maksimaalne pikkus 2–5 aastat. Kaheksas liikmesriigis on maksimaalne karistus 8–12 aastat¹². Maksimaalne trahv, mille saab määrata liidu piiravate meetmete rikkumise kui kuriteo või haldusrikkumise eest, on liikmesriikides väga erinev, ulatudes 1 200 eurost 5 000 000 euroni¹³.

14 liikmesriigis on ette nähtud võimalus võtta liidu piiravate meetmete rikkumise eest vastutusele juriidiline isik¹⁴. 12 liikmesriiki on lisaks ette näinud halduskaristused, eeskätt trahvid, mis võidakse määrata juriidilisele isikule, kui tema töötaja või juhtkonna liige rikub piiravaid meetmeid. Juriidilistele isikutele määratavate trahvide ülemmäärad ulatuvad 133 000 eurost 37,5 miljoni euroni¹⁵.

(3) Puudulik kriminaaluurimiste korraldamine ja süüdistuste esitamine

Praktikas võetakse vastutusele väga vähe füüsilisi ja juriidilisi isikuid, kes on liidu piiravaid meetmeid rikkunud¹⁶. Samas on genotsiidivastase võrgustiku aruandes märgitud, et „liikmesriikide ametiasutuste võetud täitemeetmete ja määratud karistuste arvu osas on viimasel ajal täheldatud positiivset suundumust“¹⁷.

⁹ Genotsiidivastase võrgustiku 2021. aasta aruande „Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis“ (https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/assets/genocide_network_report_on_prosecution_of_sanctions_restrictive_measures_violations_23_11_2021.pdf) lisa. Selleks et tutvustada aruannet nõukogus loodud kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö töörühmas (COPEN), avaldati see ka nõukogu 16. märtsi 2022. aasta dokumendis 7274/22.

¹⁰ Genotsiidivastase võrgustiku 2021. aasta aruanne „Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis“, punkt 5.1, lk 22.

¹¹ Samas.

¹² Samas, punkt 5,2, lk 23.

¹³ Samas, punkt 5,3, lk 24.

¹⁴ Genotsiidivastase võrgustiku aruande ja komisjoni lisauuringute põhjal.

¹⁵ Samas.

¹⁶ Genotsiidivastase võrgustiku 2021. aasta aruanne „Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis“, lk 4. Aruande lisa on esitatud ülevaade liikmesriikide ja võrgustikus vaatlejana osalevate riikide asjaomastest õigusaktidest, vt https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/assets/genocide_network_report_on_prosecution_of_sanctions_restrictive_measures_violations_23_11_2021.pdf. Selleks et tutvustada aruannet nõukogus loodud kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö töörühmas (COPEN), avaldati see ka nõukogu 16. märtsi 2022. aasta dokumendis 7274/22.

¹⁷ Genotsiidivastase võrgustiku 2021. aasta aruanne „Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis“, lk 13.

Hoolimata rõõmustavatest suundumustest mõnes liikmesriigis, tundub, et vaid üksikutes liikmesriikides on käimas liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kohtumenetlused¹⁸. See võib olla märk sellest, et liidu piiravate meetmete rikkumise uurimist ja selle eest süüdistuste esitamist ei tähtsustata paljudes liikmesriikides piisavalt. Sellega seoses tuleb märkida, et Europol ja Eurojust on töötanud välja mitu meetet, et veelgi enam toetada politsei- ja kohtuasutusi, kes uurivad liidu piiravate meetmete rikkumist ja esitavad selle eest süüdistusi. Nad on võrrelnud ELi piiravate meetmetega hõlmatud üksikisikute ja ettevõtete loetelu oma andmebaasidega. Europol on käivitanud ka operatsiooni „Oscar“,¹⁹ et toetada liikmesriikide finantsuurimisi, kus on tähelepanu keskmes liidu piiravate meetmetega hõlmatud füüsiliste ja juriidiliste isikute omandis olev kuritegelik vara. Samas tugineb kriminaaluurimine ja süüdistuse esitamine sageli sellele, et haldusasutus avastab liidu piiravate meetmete rikkumise ja annab juhtumi üle õiguskaitseasutusele. Kui sellist üleandmist ei toimu, on see märk vähesest operatiivkoostööst liikmesriikide sanktsioonide tagamise ahelas.

(4) Senise olukorra jätkumise kahjulikud tagajärjed

Kui õiguskaitse- ja kohtuasutustel ei ole asjakohaseid ja tulemuslikke vahendeid ja ressursse, et ära hoida, avastada ja uurida liidu piiravate meetmete rikkumist ja selle eest süüdistusi esitada, võivad füüsilised ja juriidilised isikud, kelle vara on arestitud, praktikas oma vara siiski käsutada ja toetada režiime, mille vastu liidu piiravad meetmed on suunatud, seades seega ohtu nende eesmärkide saavutamise.

Peale selle on liidu piiravate meetmete rikkumise määratlused ja seonduvad karistused liikmesriikide haldus- ja/või kriminaalõiguses väga erinevad, mis tähendab, et sama rikkumise eest võidakse karistada erinevate karistustega ja neid rikkumisi uuritakse erineval määral. See nõrgendab liidu piiravate meetmete jõustamist ja vähendab ELi eesmärkide usaldusväärsust.

Lisaks võib tulla, mis on saadud liidu piiravaid meetmeid rikkudes, mõnel juhul võimaldada nende meetmetega hõlmatud üksustel ja üksikisikutel jätkata tegevust, mis oli nende suhtes piiravate meetmete kohaldamise põhjuseks.

(5) Ettepaneku eesmärgid

Seda arvesse võttes on nõukogu komisjoni 25. mai 2022. aasta ettepaneku²⁰ põhjal otsustanud määratleda liidu piiravate meetmete rikkumise kuriteoliigina, mis vastab ELi toimimise artikli 83 lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele. Tänu sellele sai komisjoni võtta seadusandliku tavamenetluse kohaselt vastu käesoleva direktiivi ettepaneku, mille eesmärk on ühtlustada liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude määratlusi ja seonduvaid karistusi.

Käesoleva ettepaneku eesmärgid on järgmised:

¹⁸ Valiku kohtuasju leiab genotsiidivastase võrgustiku 2021. aasta aruandest „Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis“, lk 14.

¹⁹ Europol, „EU-wide operation targeting criminal assets in relation to the Russian invasion of Ukraine“, kättesaadav aadressil <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/eu-wide-operation-targeting-criminal-assets-in-relation-to-russian-invasion-of-ukraine>.

²⁰ Euroopa Komisjon, ettepanek: nõukogu otsus liidu piiravate meetmete rikkumise lisamise kohta ELi toimimise lepingu artikli 83 lõikes 1 sätestatud kuriteoliikide hulka, COM(2022) 247, 25.5.2022.

- (a) ühtlustada liidu piiravate meetme rikkumisega seotud kuritegude määratlused;
- (b) tagada liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude jaoks tõhusad, hoiatavad ja proportsionaalsed karistuste liigid ja määrad;
- (c) edendada kuritegude piiriülest uurimist ja süüdistuste esitamist ning
- (d) parandada liikmesriikide sanktsioonide tagamise ahelate tulemuslikkust, et edendada kuritegude uurimist, süüdistuste esitamist ja karistuste määramist.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

ELi lepingu artiklis 2 on sätestatud liidu ühised väärtused, nagu inimväärikus, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste austamine. Piiravate meetmete tulemuslik jõustamine, sealhulgas nende meetmete rikkumisele keskenduvate kriminaalõiguse meetmete kaudu, aitab selliseid ühiseid väärtusi alal hoida nii ELis kui ka väljaspool ELi.

Peale selle moodustab EL vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala, kus austatakse põhiõigusi ning liikmesriikide erinevaid õigussüsteeme ja traditsioone. EL püüab tagada kõrge turvalisuse taseme, muu hulgas kuritegevuse, rassismi ja ksenofoobia ennetamise ja nende vastu võitlemise meetmetega. ELi toimimise lepingu artikli 83 lõike 1 alusel võivad Euroopa Parlament ja nõukogu „kehtestada miinimumeeskirjad kuritegude ja karistuste määramiseks eriti ohtlike piiriülese mõõtmega kuriteoliikide puhul tulenevalt nende kuritegude olemusest või mõjust või erivajadusest võidelda nende vastu ühistel alustel“.

Liidu piiravate meetmete rikkumises seisneva kuriteo määratluste ja seonduvate karistuste ühtlustamine täiendab komisjoni ettepanekut võtta vastu direktiiv vara tagasivõitmise ja konfiskeerimise kohta, millega viiakse ellu julgeolekuliidu strateegiat²¹ ja ELi organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise strateegiat²². Vara tagasivõitmist ja konfiskeerimist käsitleva direktiivi ettepanekuga püütakse suurendada liikmesriikide ametiasutuste suutlikkust jälitada ja teha kindlaks, arestida ja hallata vara, mis kujutab endast kriminaaltulu või kuriteovahendeid. Lisaks tugevdatakse sellega konfiskeerimise õigusraamistikku, lisades juhtumid, kus konkreetsetes kuriteos süüdimõistmine ei ole võimalik.

Peale selle aitab vara tagasivõitmise ja konfiskeerimise direktiivi ettepanek kaasa piiravate meetmete tulemuslikule rakendamisele, kuna sellega nähakse ette, et liikmesriigid peavad võimaldama jälitada ja kindlaks teha vara, mis on seotud liidu piiravate meetmete rikkumisega – nii, nagu see on määratletud siseriiklikus õiguses. Lisaks muudetakse kõnealuse ettepanekuga vara tagasivõitmist ja konfiskeerimist käsitlevad läbivaadatud õigusnormid kohaldatavaks kuritegude suhtes, mis hõlmavad liidu piiravate meetmete rikkumist.

Kui käesolev direktiivi ettepanek, millega ühtlustatakse liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud määratlusi ja karistusi, vastu võetakse, hakatakse vara jälitamist ja kindlakstegemist, arestimist, haldamist ja konfiskeerimist käsitlevaid õigusnorme kohaldama sellise vara suhtes,

²¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele ELi julgeolekuliidu strateegia kohta, COM(2020) 605 final, 24.7.2020.

²² Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise ELi strateegia (2021–2025) kohta, COM(2021) 170 final, 14.4.2021.

mis on seotud liidu piiravate meetmete rikkumisega. Lõppkokkuvõttes võidakse liidu piiravate meetmete rikkumisega teenitud tulu suhtes kohaldada konfiskeerimist, näiteks olukorras, kus üksikisik või ettevõtte teeb rahalised vahendid kättesaadavaks neile, kelle suhtes kohaldatakse sihipäraseid finantssanktsioone (st vara arestimine). Samal ajal võidakse konfiskeerida ka kuriteovahendid, mida on kasutatud piiravate meetmete rikkumisel.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Nõukogu määrused liidu piiravate meetmete kohta

Piiravate meetmete rikkumise kriminaalõiguslikku määratlust ja seonduvaid karistusi käsitlevate miinimumeeskirjade kehtestamisega ELi toimimise lepingu artikli 83 lõike 1 alusel tugevdatakse piiravate meetmete jõustamist liikmesriikides, seega täiendatakse sellega ELi lepingu artikli 29 ja ELi toimimise lepingu artikli 215 kohaselt võetud meetmeid. Kuuenda piiravate meetmete paketiga, millega reageeritakse Venemaa sõjalisele agressioonile Ukraina vastu, on tugevdatud määruste (EL) nr 833/2014 ja (EL) nr 269/2014²³ sätteid karistuste kohta. Muudetud sätete kohaselt peavad liikmesriigid kehtestama õigusnormid nende määruste rikkumise eest kohaldatavate karistuste, sealhulgas kriminaalkaristuste kohta ning võtma kõik vajalikud meetmed, et tagada nende rakendamine. Karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Samuti peavad liikmesriigid ette nägema asjakohased meetmed sellise rikkumisega teenitud tulu konfiskeerimiseks.

21. juulil 2022 võttis nõukogu vastu nõukogu määruse (EL) 2022/1273,²⁴ millega muudetakse nõukogu määruse (EL) nr 269/2014 artikleid 8 ja 9. Eelkõige selleks, et tagada määruse tulemuslik ja ühetaoline rakendamine, ning pidades silmas üha keerukamaid piiravatest meetmetest kõrvalehoidmise skeeme, mis sellist rakendamist takistavad, kohustatakse määrusega loetellu kantud isikuid ja üksusi, kellel on liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvat vara, esitama teabe selle vara kohta ja tegema pädeva asutusega koostööd selle teabe kontrollimisel (artikkel 9)²⁵. Sellest kohustusest kõrvalehoidmine tähendab meetmetest kõrvalehoidmist²⁶. Selle määrusega tugevdatakse ka ELi ettevõtjate teatamiskohustust

²³ Nõukogu 31. juuli 2014. aasta määrus (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 229, 31.7.2014, lk 1–11); määruse konsolideeritud versioon on kättesaadav aadressil [EUR-Lex - 02014R0833-20220604 - ET - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A02014R0833-20220604); nõukogu 17. märtsi 2014. aasta määrus (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 78, 17.3.2014, lk 6–15); määruse konsolideeritud versioon on kättesaadav aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A02014R0269-20220604>.

²⁴ Nõukogu 21. juuli 2022. aasta määrus (EL) 2022/1273, millega muudetakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega, ST/11451/2022/INIT (ELT L 194, 21.7.2022, lk 1–4).

²⁵ Määruse (EL) nr 269/2014 artikli 9 lõiked 1–3 (muudetud kujul): „1. Keelatud on teadlikult ja tahtlikult osaleda tegevuses, mille eesmärk või tagajärg on kõrvalehoidmine artiklis 2 osutatud meetmetest. 2. I lisas loetletud füüsilised või juriidilised isikud, üksused või asutused a) esitavad teabe enne 1. septembrit 2022 või kuue nädala jooksul pärast nende I lisasse kandmise kuupäeva, olenevalt sellest, kumb on hilisem, liikmesriigi jurisdiktsiooni all olevate rahaliste vahendite ja majandusressursside kohta, mis kuuluvad neile või on nende omandis, valduses või kontrolli all, selle liikmesriigi pädevale asutusele, kus nimetatud rahalised vahendid või majandusressursid asuvad, ning b) teevad selle pädeva asutusega koostööd nimetatud teabe kontrollimisel. 3. Lõike 2 täitmata jätmist käsitletakse osalemisena lõikes 1 osutatud tegevuses, mille eesmärk või tagajärg on kõrvalehoidmine artiklis 2 osutatud meetmetest.“

²⁶ Samas.

käsitlevat sätet, et ära hoida vara arestimisega seotud rikkumised ja vara arestimisest kõrvalehoidmine (artikkel 8)²⁷.

ELi lepingu artikkel 29 ja ELi toimimise lepingu artikkel 215 ei ole siiski sobilik õiguslik alus kriminaalõiguslike määratluste ning karistuste ja nende määrade ühtlustamiseks.

Komisjoni 2021. aasta teatis Euroopa majandus- ja finantssüsteemi kohta

Oma 2021. aasta teatises „Euroopa majandus- ja finantssüsteem: avatuse, tugevuse ja vastupidavuse edendamine“²⁸ märkis komisjon, et liidu piiravate meetmete rakendamine ei ole kogu ELis nii ühtlane, kui see olema peaks. See tekitab ühtsel turul moonutusi, kuna ELi ettevõtjad, sealhulgas välismaiste ettevõtjate ELi tütarettevõtjad, võivad leida vahendeid piiravatest meetmetest kõrvale hoidmiseks. See tekitab ka ebakindlust ettevõtjate seas. Ebajärjepidev jõustamine pärsib liidu piiravate meetmete tõhusust ja liidu võimet rääkida ühel häälel. Muude algatuste seas kutsutakse teatises üles komisjoni ja liikmesriike tegevust omavahel paremini koordineerima, tagamaks, et liikmesriikide kehtestatud karistused liidu piiravate meetmete rikkumise eest oleksid tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

Tehnilise toe instrument

Tehnilise toe instrumendi²⁹ kaudu toetab komisjon liikmesriike, pakkudes abi suutlikkuse suurendamisel ja tehnilist nõu piiravate meetmete rakendamise kohta.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

ELi toimimise lepingu artikli 83 lõike 1 alusel võivad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt direktiivide abil kehtestada miinimumeeskirjad kuritegude ja karistuste määramiseks eriti raskete piiriülese mõõtmega kuriteoliikide puhul tulenevalt nende kuritegude olemusest või mõjust või erivajadusest võidelda nende vastu ühistel alustel.

Need kuriteoliigid on järgmised: terrorism, inimkaubandus ning naiste ja laste seksuaalne ärakasutamine, ebaseaduslik uimastikaubandus, ebaseaduslik relvaäri, rahapesu, korruptsioon, maksevahendite võltsimine, arvutikuriteod ja organiseeritud kuritegevus. Olenevalt kuritegevusealase olukorra kujunemisest võib nõukogu võtta vastu otsuse, milles määratakse

²⁷ Määruse (EL) nr 269/2014 artikli 8 lõige 1 (muudetud kujul): „1. Olenemata kohaldatavatest õigusnormidest, mis käsitlevad teatamiskohustust, konfidentsiaalsust ja ametisaladust, peavad füüsilised ja juriidilised isikud, üksused ning asutused a) esitama viivitamata teabe, mis hõlbustaks käesoleva määruse nõuete täitmist, näiteks teabe vastavalt artiklile 2 külmutatud kontode ja rahasummade kohta või teabe, mis on olemas liidu territooriumil olevate rahaliste vahendite ja majandusressursside kohta, mis kuuluvad I lisas loetletud füüsilistele või juriidilistele isikutele, üksustele või asutustele või on nende omandis, valduses või kontrolli all ning mida ei ole käsitanud külmutatuna ükski füüsiline ega juriidiline isik, üksus või asutus, kellel on kohustus seda teha, oma elu- või asukohaliikmesriigi pädevale asutusele ja edastama selle teabe otse või liikmesriigi kaudu komisjonile ning b) tegema selle pädeva asutusega koostööd nimetatud teabe kontrollimisel.“

²⁸ COM(2021) 32 final, 19.1.2021.

²⁹ Komisjoni 9. märtsi 2022. aasta rakendusotsus tehnilise toe instrumendi rahastamise ja 2022. aasta tööprogrammi vastuvõtmise kohta, C(2022) 1379 final, 9.3.2022.

kindlaks muud kuriteovaldkonnad, mis vastavad selles lõikes sätestatud kriteeriumidele. Nõukogu teeb selle otsuse ühehäälselt pärast Euroopa Parlamendilt nõusoleku saamist.

Pärast nõukogu otsuse 2022/2332³⁰ vastuvõtmist kuulub ELi toimimise lepingu artikli 83 lõikes 1 loetletud kuriteoliikide hulka ka liidu piiravate meetmete rikkumine. See on võimaldanud komisjonil esitada käesoleva direktiivi ettepaneku.

- **Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)**

Käesoleva direktiivi eesmärk on tagada liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude ühised määratlused ning tõhusad, hoiatavad ja proportsionaalsed kriminaalkaristused nende meetmete rikkumisega seotud raskete kuritegude jaoks. Nagu on selgitatud üksikasjalikumalt järgmistes lõikudes, ei suuda liikmesriigid neid eesmärke piisavalt saavutada. Neid saab paremini saavutada ELi tasandil, võttes arvesse seda, milline ulatus ja mõju on vaatlusalusel tegevusel, mis on laadilt piiriülene ning mille tõttu võib olla keeruline saavutada ELi eesmärke kaitsta rahvusvahelist rahu ja julgeolekut ning ELi ühiseid väärtusi. Seega võib EL võtta vajalikke meetmeid kooskõlas ELi lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega.

Liidu piiravate meetmete rikkumine kujutab endast eriti rasket kuriteoliiki, kuna see võib seada ohtu rahvusvahelise rahu ja julgeoleku, kahjustada demokraatia, õigusriigi põhimõtte ja inimõiguste tugevdamist ja toetamist ning põhjustada suurt majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonnakahju. Selliste rikkumiste tõttu saavad üksikisikud ja üksused, kelle vara on arestitud või kelle tegevust on piiratud, siiski oma vara käsutada, mis seab ohtu piiravate meetmete eesmärkide saavutamise. Samuti võib raha, mis on teenitud, kasutades kaupu ja loodusvarasid, millega kauplemisel on rikutud liidu piiravaid meetmeid, tagada režiimidele, mille suhtes selliseid piiravaid meetmeid kohaldatakse, jätkuvalt võimaluse saada vajalikke vahendeid (st osta relvi), mille abil jätkata inimeste represseerimist ja panna toime raskeid kuritegusid. Lisaks võib liidu kaubandusala piiravate meetmete rikkumine aidata kaasa loodusvarade ebaseaduslikule kasutamisele riigis, mille suhtes neid piiravaid meetmeid kohaldatakse.

Pealegi, kuna liidu piiravate meetmete rikkumise määratlused ja karistused on liikmesriikide haldus- ja/või kriminaalõiguses väga erinevad, võidakse sama rikkumise eest karistada erinevate karistustega ja neid võidakse uurida erineval määral. Need erinevused takistavad piiravaid meetmeid käsitleva liidu poliitika järjekindlat kohaldamist. Need erinevused võivad isegi kaasa tuua selle, et õigusrikkujad valivad endale meelepärase kohtualluvuse ja jäävad lõppkokkuvõttes (peaaegu) karistuseta, kui nad otsustavad tegutseda liikmesriigis (liikmesriikides), kus liidu piiravate meetmete rikkumise eest karistamisel või süüdistuste esitamisel ollakse leebemad. See pärsib piiravate meetmete tõhusust ja nende jõustamist liidu tasandil. Sellises olukorras võivad sattuda ohtu ELi eesmärgid kaitsta rahvusvahelist rahu ja julgeolekut ning ELi ühiseid väärtusi. Seepärast on olemas erivajadus võtta liidu tasandil ühiseid meetmeid, et käsitleda liidu piiravate meetmete rikkumist kriminaalõiguse alusel.

Lisaks on liidu piiravate meetmete rikkumisel selge ja mõnikord isegi eriomane piiriülene mõõde. Vähe sellest, et neid rikkumisi panevad tavaliselt toime füüsilised ja juriidilised

³⁰ Nõukogu 28. novembri 2022. aasta otsuses (EL) 2022/2332, mis käsitleb liidu piiravate meetmete rikkumise määratlemist kuriteoliigina, mis vastab Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 83 lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele, ST/10287/2022/REV/1, ELT L 308, 29.11.2022, lk 18–21

isikud, kes tegutsevad ülemaailmsel tasandil, mõnel juhul on liidu piiravate meetmetega (näiteks pangandusteenuste osutamise piirangutega) piiriülene tegevus lausa keelatud. Seega on nende meetmete rikkumine piiriülese mõõtmega tegevus, millele on vaja reageerida ühiselt ELi tasandil.

Ja veel – ühtlustamine suurendaks ka liidu piiravate meetmete rikkumise eest määratavate karistuste heidutavat mõju.

- **Proportsionaalsus**

ELi lepingu artiklis 5 sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv oma eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale. Kuritegude määratluste ning kriminaalkaristuste liikide ja määrade ühtlustamisel piiratakse sellega, mis on vajalik, et liidu piiravate meetmete rikkumisele liikmesriikides tulemuslikult reageeritaks. Uurimisvahendite kasutamise ja teabevahetuse meetmed on hõlmatud üksnes niivõrd, kuivõrd need on vajalikud kavandatud kriminaalõiguse raamistiku tulemuslikuks toimimiseks.

- **Vahendi valik**

ELi toimimise lepingu artikli 83 lõike 1 alusel võivad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt direktiivide abil kehtestada miinimumeeskirjad kuritegude ja karistuste määramiseks eriti raskete piiriülese mõõtmega kuriteoliikide puhul tulenevalt nende kuritegude olemusest või mõjust või erivajadusest võidelda nende vastu ühistel alustel.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Konsulteerimine sidusrühmadega**

Kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö tööühmas (8. septembril 2022), Europolis (5. septembril) ja Eurojustis (13. septembril) toimusid sihtotstarbelised konsultatsioonid liikmesriikidega. Õigus- ja tarbijaküsimuste peadirektoraat korraldas põhjaliku arutelu ka ELi kriminaalpoliitika eksperdirühma liikmetega (16. septembril). Need konsultatsioonid põhinesid spetsiaalsel komisjoni küsimustikul, mis sisaldas küsimusi tulevasse direktiivi lisatavate kuritegude, karistuste, kohtualluvuse normide ja piiriülest koostööd käsitlevate sätete kohta.

- **Ekspertiarvamuste kogumine ja kasutamine**

Pärast Venemaa sõjalise agressiooni algust Ukrainas kutsus komisjon 2022. aasta märtsi alguses kokku varade külmutamise ja arestimise töökonna. Selle eesmärk on tagada liikmesriikide seas koordineerimine Venemaa ja Valgevene füüsiliste ja juriidiliste isikute suhtes kehtestatud liidu piiravate meetmete jõustamisel ning uurida piiravate meetmete ja kriminaalõiguse meetmete vastastikust mõju. Arvamuste vahetamiseks kohtuti esindajatega

piiravaid meetmeid rakendavatest liikmesriikide pädevatest asutustest, Europolist, Eurojustist ja genotsiidivastase võrgustikust,³¹ mille sekretariaati haldab Eurojust.

Varade külmutamise ja arestimise töökonna üks allrühm tegeleb liidu piiravate meetmete parema rakendamise teemaga. Eelkõige tegeleb see allrühm liikmesriikide ametiasutuste tõstatatud küsimustega ja uurib viise, kuidas vara ennetavalt kindlaks teha. Selles allrühmas osalevad liikmesriikide pädevate asutuste esindajad. Allrühmas toimunud mõttevahetuse käigus on mitmel korral nimetatud raskusi liidu piiravate meetmete rikkumises osalenud füüsiliste ja juriidiliste isikute vastutusele võtmisel. Ühtlasi on mõttevahetuses osalejad pooldanud ühise kriminaalõigusliku lähenemisviisi rakendamist liidu piiravate meetmete rikkumise suhtes.

Konkreetsed tõendid ühise lähenemisviisi vajalikkuse kohta on esitatud 2021. aasta detsembris avaldatud genotsiidivastase võrgustiku aruandes³². Aruandes on rõhutatud vajadust liidu piiravate meetmete rikkumine kriminaliseerida, kandmaks hoolt selles eest, et rikkumise toime pannud füüsilised või juriidilised isikud võetakse vastutusele³³. Lisaks on jõutud aruandes järeldusele, et „sanktsioonide rikkumise eest süüdistuste esitamisega on võimalik luua turvavõrk, vältimaks karistamatust“, eelkõige raskete rahvusvaheliste kuritegude kontekstis³⁴.

Peale selle näitasid varade külmutamise ja arestimise töökonnas toimunud arutelud, kus oli tähelepanu keskmes parimate tavade vahetamine nii kriminaaluurimiste kui ka konfiskeerimise valdkonnas, et tähtis on rakendada ennetavat lähenemisviisi ja koordineerida liidu piiravate meetmete rakendamise eest vastutavate ametiasutuste tegevust. Rahapesu andmebürood, õiguskaitseasutused ja tolliasutused, samuti rahvusvahelised partnerid, kodanikuühiskond ja uurivad ajakirjanikud peaksid tegema koostööd ja vahetama teavet, et saada vihjeid, mis võimaldaksid õiguskaitseasutustel uurimist alustada.

Komisjon konsulteeris 13. mail ja 16. septembril 2022 ka oma ELi kriminaalpoliitika eksperdirühmaga³⁵. Eksperdirühm üldiselt toetas määratluste ja karistuste ELi tasandil ühtlustamist ning esitas konkreetsed ettepanekud kuritegude, karistuste, kohtualluvuse normide ja piiriülese koostöö kohta.

• Mõjuhindang

Käesoleva direktiivi ettepaneku direktiiv eesmärk on ühtlustada kuritegude määratlused ja karistused liidu piiravate meetmete rikkumise valdkonnas. Ettepanek tuleneb vastuvõetud nõukogu otsusest (EL) 2022/2332, mis käsitleb liidu piiravate meetmete rikkumise

³¹ Eurojust, genotsiidivastane võrgustik, vt <https://www.eurojust.europa.eu/judicial-cooperation/practitioner-networks/genocide-network?msclid=de6a1668cf6011eca5681e93e0033be2>.

³² Genotsiidivastase võrgustiku 2021. aasta aruanne „Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis“.

³³ Samas, lk 4.

³⁴ Samas, lk 26.

³⁵ Euroopa Komisjoni ELi kriminaalpoliitika eksperdirühm, <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?do=groupDetail.groupDetail&groupID=2760&msclid=56005123cfaf11ec8de3edb643537b59&lang=et>.

määratlemist kuriteoliigina, mis vastab Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 83 lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele³⁶.

Euroopa Komisjoni 25. mail 2022 esitatud ettepaneku juurde võtta vastu nõukogu otsus³⁷ kuulub teatis „Tulevane direktiiv, milles käsitletakse kriminaalkaristusi piiravaid meetmeid käsitleva liidu õiguse rikkumise eest“³⁸. Pidades silmas pakilist vajadust võtta liidu piiravate meetmete rikkumises osalevad füüsilised ja juriidilised isikud vastutusele, on selle teatise lisas juba kirjeldatud põhielemente, mida tulevane direktiiv liidu piiravate meetmete rikkumise eest määratavate kriminaalkaristuste kohta võiks sisaldada.

Nõukogu otsuses (EL) 2022/2332, mis käsitleb liidu piiravate meetmete rikkumise määratlemist kuriteoliigina, mis vastab Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 83 lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele, on toonitatud ka vajadust võtta kiiresti vastu teisesed õigusaktid³⁹.

Neid asjaolusid arvesse võttes mõju hindamist ei korraldatud.

• Põhiõigused

Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ja järgitakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud põhimõtteid⁴⁰. Eelkõige tagatakse direktiiviga kooskõla harta järgmiste sätetega: õigus vabadusele ja turvalisusele (artikkel 6), õigus isikuandmete kaitsel (artikkel 8), ettevõtlusvabadus (artikkel 16), õigus omandile (artikkel 17), õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele (artikkel 47), süütuse presumptsioon ja kaitseõigus (artikkel 48), kuritegude ja karistuste seaduslikkuse ja proportsionaalsuse põhimõte (artikkel 49) ning mitmekordse kohtumõistmise ja karistamise keeld (artikkel 50).

Käesoleva direktiivi ülevõtmisel siseriiklikusse õigusse tuleb austada põhiõigusi. Eeskätt peaksid liikmesriigid tagama, et kriminaal- ja halduskaristuste määramisel järgitakse ELi põhiõiguste harta põhimõtteid, sealhulgas õigust ennast mitte süüstada ja õigust vaikida ning mitmekordse kohtumõistmise ja karistuse keeldu. Liikmesriigid peaksid samuti tagama, et kriminaalmenetluses austatakse kahtlustatavate ja süüdistatavate isikute menetlusõigusi. Direktiivist tulenevad kohustused ei piira liikmesriikide kohustusi, mis tulenevad kriminaalmenetluses kehtivaid menetlusõigusi käsitlevatest ELi õigusaktidest. Peale selle tuleb käesolev direktiiv üle võtta, piiramata teatamiskohustust, konfidentsiaalsust ja ametisaladust käsitlevate kehtivate õigusnormide kohaldamist.

³⁶ Vt joonealune märkus 30.

³⁷ Euroopa Komisjon, ettepanek: nõukogu otsus liidu piiravate meetmete rikkumise lisamise kohta ELi toimimise lepingu artikli 83 lõikes 1 sätestatud kuriteoliikide hulka, COM(2022) 247, 25.5.2022.

³⁸ Euroopa Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Tulevane direktiiv, milles käsitletakse kriminaalkaristusi piiravaid meetmeid käsitleva liidu õiguse rikkumise eest“, COM(2022) 249, 25.5.2022.

³⁹ Vt joonealune märkus 30, põhjendus 24. „Selleks et võimaldada kiiremas korras vastu võtta teisesed õigusaktid, millega kehtestatakse miinimumeeskirjad liidu piiravate meetmete rikkumise kuriteo mõiste ja selle eest määratavate karistuste kohta, peaks käesolev otsus jõustuma kiireloomulisena järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.“

⁴⁰ Euroopa Liidu põhiõiguste harta (ELT C 326, 26.10.2012, lk 391–407).

4. MÕJU EELARVELE

Käesolev ettepanek avaldab liikmesriikide ja komisjoni eelarvele vähest mõju. Konkreetne teave komisjonile avalduva finantsmõju kohta on esitatud käesolevale õigusaktide pakatile lisatud finantsselgituses.

Nagu on ette nähtud käesoleva ettepaneku artikli 19 lõigetega 1 ja 4, tuleb komisjonil täita mitu aruandekohustust. Kaks aastat pärast ülevõtmisperioodi lõppu peab komisjon koostama aruande selle kohta, kuidas liikmesriigid on direktiivi üle võtnud. Viis aastat pärast ülevõtmisperioodi lõppu peab komisjon koostama uuringu direktiivi tulemuslikkuse kohta, et hinnata selle lisaväärtust. See uuring tehakse alles pärast kehtiva mitmeaastase finantsraamistiku lõppu.

Esimeses aruandes vaadeldakse direktiivi ülevõtmist liikmesriikides. Teine aruanne, mille komisjon peab esitama, on uuring, milles hinnatakse kindlaksmääratud näitajate põhjal direktiivi tulemuslikkust.

Peale selle on finantsselgituses esitatud üksikasjalikult artiklites 3, 4 ja 5 osutatud kuritegusid käsitleva statistika kogumise ja analüüsimise kulud. Liikmesriigid peavad esitama selle statistika komisjonile kord aastas kooskõlas käesoleva ettepaneku artikli 19 lõigetega 2 ja 3.

Lisaks kuludele, mis tekivad komisjonil, avaldab ettepanek mõningast finantsmõju ka liikmesriikidele. Selle finantsmõju saab jagada kolmeks.

- (1) Nagu on sätestatud käesoleva ettepaneku artiklis 15, peavad liikmesriigid tagama, et liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude uurimiseks tehakse kättesaadavaks tulemuslikud uurimisvahendid.
- (2) Kooskõlas käesoleva ettepaneku artikliga 13 peavad liikmesriigid tagama strateegilisel ja operatiivtasandil koordineerimise ja koostöö kõigi oma pädevate asutuste vahel, kes osalevad liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude ennetamises ja uurimises ja nende eest süüdistuste esitamises.
- (3) Liikmesriikidel tekivad mõningased kulud seoses eespool nimetatud kohustusega esitada kord aastas statistikat artiklites 3, 4 ja 5 osutatud kuritegude kohta. Paraku ei ole piisavalt andmeid, et esitada täpne hinnang seonduvate kulude kohta.

5. MUU TEAVE

- **Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord**

Liikmesriikidel on direktiivi siseriiklikku õigusse ülevõtmiseks aega kuus kuud alates direktiivi jõustumisest. Kaks aastat pärast ülevõtmisperioodi lõppu peab komisjon koostama aruande selle kohta, kuidas liikmesriigid on direktiivi üle võtnud. Viis aastat pärast ülevõtmisperioodi lõppu peab komisjon koostama uuringu direktiivi tulemuslikkuse kohta, et hinnata selle lisaväärtust.

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Artikkel 1. Reguleerimisese

See säte kajastab direktiivi eesmärki, eelkõige selle eesmärki tagada liidu piiravate meetmete tulemuslik kohaldamine.

Artikkel 2. Kohaldamisala ja mõisted

Selles sättes määratakse kindlaks direktiivi kohaldamisala. Direktiivi kohaldatakse ELi poolt ELi lepingu artikli 29 ja ELi toimimise lepingu artikli 215 alusel vastu võetud liidu piiravate meetmete rikkumise suhtes. Nende meetmete hulka kuuluvad rahaliste vahendite ja majandusressursside arestimine, rahaliste vahendite ja majandusressursside kättesaadavaks tegemise keelud ning Euroopa Liidu liikmesriigi territooriumile sisenemise või selle territooriumi läbimise keelud, samuti valdkondlikud majandusmeetmed ja relvaembargod. Peale selle määratletakse selles sättes direktiivis kasutatavad mõisted, sealhulgas mõisted „loetellu kantud isik, üksus või asutus“, „rahalised vahendid“ ja „majandusressursid“.

Artikkel 3. Liidu piiravate meetmete rikkumine

Selles sättes kirjeldatakse direktiivi kohaldamisalasse kuuluvaid kuritegusid. Nende kuritegude hulka kuuluvad liidu piiravates meetmetes sätestatud keeldude ja piirangute rikkumine, tegevus, mille eesmärk on liidu piiravatest meetmetest kõrvale hoida,⁴¹ ja sellistes lubades sätestatud tingimuste rikkumine, mille pädevad asutused on andnud teatava tegevuse jaoks, mis on piiravate meetmete alusel muidu keelatud. Nende kuritegudega seoses ei panda füüsilistele isikutele kohustusi, mis on vastuolus ELi põhiõiguste hartas ja direktiivis (EL) 2016/343⁴² sätestatud õigusega ennast mitte süüstada ja õigusega vaikida. Peale selle ei piira need teatamiskohustust, konfidentsiaalsust ja ametisaladust käsitlevate kehtivate õigusnormide kohaldamist.

Lisaks ei kriminaliseerita igapäevaseks kasutamiseks mõeldud kaupade ja teenuste, nagu toit ning tervishoiutooted ja -teenused või väikesed sularahasummad, pakkumist loetellu kantud füüsilistele isikutele isiklikuks tarbeks, kui need kaubad ja teenused on selgelt mõeldud vaid asjaomaste isikute ja nende ülalpeetavate pereliikmete põhivajaduste rahuldamiseks. Samuti ei kriminaliseerita sellisest tegevusest teatamata jätmist. Ka ei kriminaliseerita humanitaarabi andmist abi vajavatele inimestele. Sellist humanitaarabi, mis võib hõlmata eeskätt toitu ja toitumist, peavarju, tervishoidu, vett ja sanitaartingimusi, tuleb anda rangelt kooskõlas rahvusvahelise humanitaarabiõigusega. Peale selle peaksid liikmesriigid käesoleva direktiivi rakendamisel arvesse võtma seda, et rahvusvahelise humanitaarõiguse ja relvakonfliktiõiguse kohaselt ei tohiks piiravad meetmed takistada humanitaarabi andmist kooskõlas erapooletuse, inimlikkuse, neutraalsuse ja sõltumatuse põhimõttega⁴³.

Mõned liidu piiravate meetmete rikkumised kujutavad endast kuritegu ka juhul, kui tegu on toime pandud raskest hooletusest. Eelkõige peaksid nõuetekohast hoolsust näitama üles ametiisikud, nagu õigus-, finants- ja kaubandusteenuste osutajad, et hoida ära liidu piiravate meetmete mis tahes rikkumine.

⁴¹ Vt määruse (EL) nr 269/2014 artiklid 8 ja 9 (muudetud kujul).

⁴² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/343, millega tugevdatakse süütuse presumptsiooni teatavaid aspekte ja õigust viibida kriminaalmenetluses kohtulikult arutelul (ELT L 65, 11.3.2016, lk 1).

⁴³ Komisjoni teatis „Komisjoni suunised humanitaarabi andmise kohta kooskõlas ELi piiravate meetmetega (sanktsioonidega)“, C(2022) 4486 final, 30.6.2022.

Artikkel 4. Kuriteole kihutamine ja kaasaaitamine ning kuriteokatse

Artikliga 4 kriminaliseeritakse artiklis 3 osutatud kuritegudele kihutamine ja neile kaasaaitamine. Samuti kriminaliseeritakse katsed panna toime artiklis 3 loetletud kuritegusid.

Artikkel 5. Füüsiliste isikute suhtes kohaldatavad kriminaalkaristused

Artikliga 5 nähakse ette miinimumstandardid, kandmaks hoolt selle eest, et artiklites 3 ja 4 osutatud kuriteod on karistatavad tõhusate, proportsionaalsete ja hoiatavate kriminaalkaristustega. Ettepaneku kohaselt peavad liikmesriigid kehtestama liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude jaoks konkreetsed karistumäärad ja -liigid. Kavandatav liigitus kajastab kuritegude raskusastet. Kehtestatakse rahaline künnis (100 000 eurot), et eristada raskemad kuriteod, mille eest määratav maksimumkaristus peaks olema vähemalt viieaastane vangistus. Nagu märgitud, on 14 liikmesriigis vanglakaristuse maksimaalne pikkus praegu 2–5 aastat. Kaheksas liikmesriigis on maksimaalne karistus 8–12 aastat⁴⁴. Füüsiliste isikute suhtes algatatud kriminaalmenetlustes peaks olema võimalik rakendada ka lisakaristusi või -meetmeid, sealhulgas trahve.

Artikkel 6. Juriidiliste isikute vastutus

Artikkel 6 sisaldab kohustusi, et tagada juriidiliste isikute vastutusele võtmine artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude eest, kui kuritegu on toime pandud nende kasuks. Samuti sätestatakse selles artiklis, et liikmesriigid peaksid tagama, et juriidilisi isikuid saab võtta vastutusele puuduliku järelevalve või kontrolli eest, mis on võimaldanud panna juriidilise isiku kasuks toime artiklis 3 või 4 osutatud kuriteo. Lisaks ei tohiks juriidilise isiku vastutus välistada kriminaalmenetlust füüsilise isiku suhtes.

Artikkel 7. Juriidiliste isikute suhtes kohaldatavad karistused

Artiklis 7 sätestatakse karistused, mida kohaldatakse käesoleva ettepanekuga hõlmatud kuritegudes osalevate juriidiliste isikute suhtes. Täpsemalt peavad liikmesriigid võtma vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 6 kohaselt vastutusele võetud juriidilise isiku suhtes saab kohaldada tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid karistusi, mille hulka kuuluvad kriminaalõiguslikud või muud trahvid; ilmajätmine võimalusest saada avaliku sektori vahendeid, sealhulgas kõrvalejätmine hankemenetlustest ning ilmajätmine toetustest ja kontsessioonidest; äritegevuse keelamine; nende lubade ja volituste kehtetuks tunnistamine, mis on välja antud tegevuseks, mille tulemusel kuritegu toime pandi; kohtuliku järelevalve alla võtmine; sundlõpetamine ning kuriteo toimepanemiseks kasutatud asutuste sulgemine.

Lisaks nähakse selle artikliga ette, et liikmesriigid peaksid võtma vajalikud meetmed tagamaks, et juriidilisi isikuid, kes saavad kasu teiste toimepandud kuritegudest, millega on rikutud liidu piiravaid meetmeid, saab karistada trahviga, mille ülemmäär ei tohiks olla väiksem kui viis protsenti asjaomase juriidilise isiku ülemaailmsest kogukäibest trahvi määramise otsusele eelnenud majandusaastal. Juriidilise isiku vastutus ei tohiks välistada võimalust algatada kriminaalmenetlus füüsilise isiku suhtes, kes on artiklis 3 või 4 osutatud kuriteo toimepanija.

⁴⁴ Genotsiidivastase võrgustiku 2021. aasta aruanne, punkt 5.2, lk 23.

Artikkel 8. Raskendavad asjaolud

Artiklis 8 sätestatakse raskendavad asjaolud, mida tuleb arvesse võtta artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude eest karistuse määramisel. Raskendavaks võib lugeda järgmisi asjaolusid: kuritegu on toime pannud kuritegelik ühendus nõukogu raamotsuse 2008/841/JSK⁴⁵ tähenduses; kuriteo on toime pannud professionaalne teenuseosutaja, rikkudes oma ametikohustusi; kuriteo on toime pannud ametiisik oma ülesannete täitmisel ning kuriteo on toime pannud mõni muu isik avaliku ülesande täitmisel.

Artikkel 9. Kergendav asjaolu

Artiklis 9 sätestatakse kergendav asjaolu, mida tuleb arvesse võtta artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude eest karistuse määramisel. Kergendav asjaolu on see, kui õigusrikkuja esitab haldus- või kohtuasutustele teavet, mida need asutused ei oleks muul viisil saanud, aidates neil i) kindlaks teha või kohtu ette tuua teisi õigusrikkujaid ja/või ii) tõendeid leida.

Artikkel 10. Vara arestimine ja konfiskeerimine

Artiklis 10 selgitatakse mõistet „tulu“,⁴⁶ eelkõige olukorras, kus loetellu kantud isik, üksus või asutus on toime pannud liidu piiravast meetmest kõrvalehoidmises seisneva kuriteo, millele on osutatud artikli 3 lõike 2 punkti h alapunktis i või ii, või on selles kuriteos osalenud. Igal konkreetsel juhul tuleb vaadelda konfiskeerimise proportsionaalsust.

Artikkel 11. Kohtualluvuse normid

Artikliga 11 nähakse ette kohtualluvust käsitlevad sätted, kandmaks hoolt selle eest, et liikmesriigid kehtestavad ettepanekuga hõlmatud kuritegude puhul kohtualluvuse. Liikmesriigid peaksid teostama kohtualluvust kuritegude üle, mille on toime pannud nende territooriumil asutatud juriidilised isikud, ja juhul kui kuritegu on toime pandud juriidilise isiku kasuks, äritegevuse üle, mis toimub tervikuna või osaliselt ELi territooriumil. Genotsiidivastase võrgustiku 2021. aasta aruandes on nimetatud mitut asjakohast juhtumit, kus liikmesriigis asutatud ettevõtte on rikkunud piiravaid meetmeid kolmandas riigis⁴⁷. Kohtualluvuse kehtestamine juriidiliste isikute äritegevuse üle, mis toimub tervikuna või osaliselt ELi territooriumil, on liidu piiravate meetmete rikkumise vastu võitlemisel eriti oluline. See võimaldab liikmesriikidel esitada süüdistuse ELiga seost omava rikkumise eest, mis on toime pandud kolmanda riigi ja/või kolmanda riigi isiku kaudu, nagu eksport EList piiravate meetmetega hõlmatud sihtkohta või lõppkasutajatele või vara ülekandmine EList loetellu kantud isikule.

⁴⁵ Nõukogu 24. oktoobri 2008. aasta raamotsus 2008/841/JSK organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta (ELT L 300, 11.11.2008, lk 42–45).

⁴⁶ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv vara tagasivõitmise ja konfiskeerimise kohta, COM(2022) 245, 25.5.2022, artikli 3 punkt 1: „„tulu“ – kuritegelikul teel otseselt või kaudselt saadud majanduslik hüve, mis hõlmab mis tahes vara, sealhulgas otsese tulu hilisemat taasisvesteeringut või muundust ja igasugust väärtust omavat tulemit“.

⁴⁷ Genotsiidivastase võrgustiku 2021. aasta aruanne „Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis“, lk 14–20.

Artikkel 12. Aegumistähtajad

Artikliga 12 nähakse ette sätted aegumistähtaegade kohta, et pädevad asutused saaksid teatava ajavahemiku jooksul uurida käesoleva ettepanekuga hõlmatud kuritegusid, esitada nende eest süüdistusi ja lahendada nendega seotud kohtuasju.

Artikkel 13. Koordineerimine ja koostöö liikmesriigi pädevate asutuste vahel

Selle sättega nähakse ette, et liikmesriigid peavad tagama strateegilisel ja operatiivtasandil koordineerimise ja koostöö kõigi oma pädevate asutuste vahel, kes osalevad liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude ennetamises ja uurimises ja nende eest süüdistuste esitamises.

Artikkel 14. Liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegudest teatamine ning neist kuritegudest teatavate või uurimisele kaasaaitavate isikute kaitse

See säte käsitleb liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kriminaaluurimise jaoks teavet või tõendeid esitavate rikkumisest teatajate kaitset.

Artikkel 15. Uurimisvahendid

Selle sättega nähakse ette, et tulemuslikud uurimisvahendid, nagu need, mida kasutatakse organiseeritud kuritegevuse või teiste raskete kuritegude puhul, tuleb teha kättesaadavaks ka artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude uurimiseks või nende eest süüdistuste esitamiseks.

Artikkel 16. Liikmesriikide, komisjoni, Europol, Eurojusti ja Euroopa Prokuratuuri vaheline koostöö

Selle sättega nähakse ette, et liikmesriikide ametiasutused, Europol, Eurojust, Euroopa Prokuratuur ja komisjon peavad tegema oma vastava pädevuse piires omavahel koostööd artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude tõkestamisel. Liikmesriikide pädevad asutused peaksid jagama teavet ka praktilistes küsimustes.

Artikkel 17. Direktiivi (EL) 2018/1673 muutmine

Selle sättega muudetakse direktiivi (EL) 2018/1673 (rahapesu vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse abil)⁴⁸ artiklit 2, määratledes liidu piiravate meetmete rikkumise kuritegeliku tegevusena. See tähendab, et direktiivi (EL) 2018/1673 artiklis 3 kirjeldatud rahapesu, mis on seotud käesoleva direktiiviga hõlmatud kuritegudest saadud varaga, kujutab endast kuritegu.

Artiklid 18–21

Need artiklid sisaldavad sätteid, mis käsitlevad õigusnormide ülevõtmist liikmesriikides, liikmesriikide aruandlust, komisjonipoolset hindamist ja aruandlust, jõustumist ja direktiivi adressaate. Pidades silmas pakilist vajadus võtta liidu piiravate meetmete rikkumises osalevad füüsilised ja juriidilised isikud vastutusele, peaksid liikmesriigid jõustama käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid kuue kuu jooksul pärast käesoleva direktiivi jõustumist.

⁴⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1673 rahapesu vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse abil, PE/30/2018/REV/1 (ELT L 284, 12.11.2018, lk 22–30).

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV

liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude ja karistuste määratlemise kohta

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 83 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Selleks et tagada liidu piiravate meetmete tulemuslik kohaldamine, kindlustada siseturu terviklikkus liidus ning saavutada vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal kõrge turvalisuse tase, on vaja kehtestada miinimumeeskirjad liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude ja seonduvate karistuste määratlemise kohta.
- (2) Liidu piiravad meetmed, nagu rahaliste vahendite ja majandusressursside arestimine, rahaliste vahendite ja majandusressursside kättesaadavaks tegemise keelud ning liikmesriigi territooriumile sisenemise või selle territooriumi läbimise keelud, samuti valdkondlikud majandusmeetmed ja relvaembargod, on oluline vahend, millega edendada Euroopa Liidu lepingu (edaspidi „ELi leping“) artiklis 21 sätestatud ühise välis- ja julgeolekupoliitika eesmärgi. Nende eesmärkide hulka kuuluvad liidu väärtuste, julgeoleku, sõltumatuse ja terviklikkuse kaitsmine, demokraatia, õigusriigi põhimõtete, inimõiguste ja rahvusvahelise õiguse tugevdamine ja toetamine ning rahvusvahelise rahu säilitamine, konfliktide ennetamine ja rahvusvahelise julgeoleku tugevdamine kooskõlas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja eesmärkide ja põhimõtetega.
- (3) Selleks et tagada liidu piiravate meetmete tulemuslik kohaldamine, peavad liikmesriigid kehtestama tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused nende meetmete, sealhulgas neis sätestatud kohustuste (nt teatamiskohustus) rikkumise puhuks. Samuti on oluline, et need karistused hõlmaksid ka liidu piiravatest meetmetest kõrvalehoidmist.
- (4) Liidu piiravate meetmete tulemuslikuks kohaldamiseks on vaja ühtset kriminaalõiguslikku määratlust selle kohta, mida käsitatakse liidu piiravaid meetmeid rikkuva teona. Liikmesriigid peaksid tagama, et kõnealune tegu – kui see pannakse

toime tahtlikult või raskest hooletusest – on kuritegu, kui füüsiline või juriidiline isik teadis või oleks pidanud teadma, et ta rikub oma tegevusega liidu piiravaid meetmeid.

- (5) Liidu piiravate meetmete tulemuslikuks kohaldamiseks on vaja ühtset kriminaalõiguslikku määratlust ka selle kohta, mida käsitatakse liidu piiravatest meetmetest kõrvalehoidmisena.
- (6) Loetellu kantud isikud, üksused ja asutused, kelle suhtes kohaldatakse liidu piiravaid meetmeid, võivad sageli osaleda kuriteole kihutajana või kaasaaitajana. Näiteks on üha enam levinud see, et loetellu kantud isikud ja üksused annavad liidu piiravatest meetmetest kõrvalehoidmiseks rahalised vahendid, vara või majandusressursid üle kolmandale isikule. Seepärast hõlmab meetmetest kõrvalehoidmise kuritegu, mille määratlust käesoleva direktiiviga ühtlustatakse, ka seda tegevust.
- (7) Käesolevat direktiivi, sealhulgas kohustust teatada liidu piiravate meetmete rikkumisest, tuleks kohaldada liikmesriikide määratletud õigustöötajate suhtes, kes osutavad oma kutsetegevuse raames teenuseid (nt õigus-, finants- või kaubandusteenused). Kogemused on näidanud, et on selge oht, et nende õigustöötajate teenuseid kuritarvitatakse liidu piiravate meetmete rikkumiseks. Teatamiskohustusest tuleks siiski kehtestada erandid teabe puhul, mis on saadud vaid seoses kohtu-, haldus- või vahekohtumenetlusega kas enne menetlust, menetluse ajal või menetluse järel või mis on saadud kliendi õigusliku olukorra selgitamisel. Seepärast peaks neil asjaoludel toimuva õigusnõustamise suhtes jätkuvalt kehtima ametisaladuse hoidmise kohustus, välja arvatud juhul, kui õigustöötaja osaleb liidu piiravate meetmete rikkumises, õigusalast nõu antakse liidu piiravate meetmete rikkumiseks või õigustöötaja teab, et klient soovib õigusalast nõu liidu piiravate meetmete rikkumiseks. Sellest kavatsusest teadmist saab järeldada objektiivsete faktiliste asjaolude põhjal.
- (8) Peale selle on liidu piiravate meetmete tulemuslikuks kohaldamiseks vaja ühtset kriminaalõiguslikku määratlust selle kohta, mida käsitatakse pädeva asutuse väljaantud loaga ettenähtud tingimuste rikkumisena, kui luba on antud teatava tegevuse jaoks, mis on sellise loa puudumise korral liidu piirava meetme alusel keelatud või piiratud.
- (9) On asjakohane mitte kriminaliseerida igapäevaseks kasutamiseks mõeldud kaupade ja teenuste, nagu toit ning tervishoiutooted ja -teenused või väikesed sularahasummad, pakkumist loetellu kantud füüsilistele isikutele isiklikuks tarbeks, kui need kaubad ja teenused on selgelt mõeldud vaid asjaomaste isikute ja nende ülalpeetavate pereliikmete põhivajaduste rahuldamiseks. Samuti ei tuleks kriminaliseerida sellisest tegevusest teatamata jätmist. Lisaks on asjakohane jätta kriminaliseerimata humanitaarabi andmine abi vajavatele inimestele. Sellist humanitaarabi, mis võib hõlmata eeskätt toitu ja toitumist, peavarju, tervishoidu, vett ja sanitaartingimusi, tuleb anda rangelt kooskõlas rahvusvahelise humanitaarabiõigusega. Peale selle peaksid liikmesriigid käesoleva direktiivi rakendamisel arvesse võtma seda, et rahvusvahelise humanitaarõiguse ja relvakonfliktiõiguse kohaselt ei tohiks piiravad meetmed takistada humanitaarabi andmist kooskõlas erapooletuse, inimlikkuse, neutraalsuse ja sõltumatuse põhimõttega.
- (10) Kuritegude eest määratavad karistused peaksid olema tõhusad, hoiatavad ja proportsionaalsed. Sellega seoses tuleks ette näha füüsiliste isikute maksimaalse vangistuse minimaalne kestus. Kriminaalmenetluses peaks olema võimalik rakendada

ka lisakaristusi või -meetmeid. Nende hulka peaksid kuuluma trahvid, võttes arvesse seda, et liidu piiravaid meetmeid ajendavad rikkuma enamasti majanduslikud kaalutlused.

- (11) Kuna liidu piiravaid meetmeid kohaldatakse ka juriidiliste isikute suhtes, tuleks ka juriidilised isikud võtta käesoleva direktiivi kohaselt liidu piiravate meetmetega seotud rikkumiste eest kriminaalvastutusele. Liikmesriigid, kelle siseriiklikus õiguses ei ole juriidiliste isikute kriminaalvastutust ette nähtud, peaksid tagama, et nende halduskaristuste süsteemidega on nähtud ette tõhusad, hoiatavad ja proportsionaalsed karistuste liigid ja määrad.
- (12) Praktikas määratavate karistusmäärade edasiseks ühtlustamiseks ja nende mõjususe suurendamiseks tuleks aluseks võtta ühised raskendavad asjaolud, mis kajastavad toimepandud kuriteo raskusastet. Raskendavate asjaoludena tuleks käsitada kas asjaolusid, mis võimaldavad liikmesriigi kohtunikul või kohtul määrata kuriteo eest rangema karistuse kui määrataks sama kuriteo eest ilma nende asjaoludeta, või võimalust liita mitu kuritegu, et tõsta karistuse määra. Liikmesriigid peaksid nägema ette võimaluse tugineda vähemalt ühele neist raskendavate asjaolude tõlgendustest kooskõlas nende õigussüsteemis raskendavate asjaolude kohta kohaldatavate normidega. Igal juhul peaks seda, kas karistust suurendada, otsustama kohtunik või kohus, võttes arvesse kõiki konkreetse juhtumiga seotud asjaolusid.
- (13) Liikmesriigid peaksid hoolt kandma ka selle eest, et kui õigusrikkuja annab pädevatele asutustele teavet, mida need asutused ei oleks muul viisil saanud, ja aitab neil sel viisil kindlaks teha või kohtu ette tuua teisi õigusrikkujaid või leida tõendeid, võib sellist käitumist käsitada kergendava asjaoluna.
- (14) Rahaliste vahendite ja majandusressursside arestimine liidu piiravate meetmete alusel kujutab endast haldusmeedet. Seetõttu tuleks seda eristada kriminaalõiguslikest arestimismeetmetest, millele on osutatud direktiivis (EL) [...] [direktiiv vara tagasivõitmise ja konfiskeerimise kohta].
- (15) Vaja on selgitada mõistet „tulu“, eelkõige olukorras, kus i) varjatakse loetellu kantud isiku, üksuse või asutuse omandis, valduses või kontrolli all olevaid rahalisi vahendeid või majandusressursse, mis tuleks liidu piirava meetme alusel arestida, kandes need rahalised vahendid või majandusressursid üle kolmandale isikule, või ii) varjatakse asjaolu, et isik, üksus või asutus, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid, on rahaliste vahendite või majandusressursside tegelik tulusaaja, esitades vale- või puudulikku teavet. Selle varjamise tulemusel võib loetellu kantud isik, üksus või asutus pääseda jätkuvalt ligi varjatud rahalistele vahenditele või majandusressurssidele, mille suhtes kohaldatakse liidu piiravaid meetmeid, neid täiel määral kasutada või käsutada. Seepärast tuleks selliseid rahalisi vahendeid ja majandusressursse käsitada direktiivi (EL) [...] [direktiiv vara tagasivõitmise ja konfiskeerimise kohta] kohaldamisel kriminaaltuluna, mis tähendab, et iga konkreetse juhtumi puhul tuleb jälgida sellise tulu konfiskeerimise proportsionaalsust.
- (16) Võttes eelkõige arvesse asjaolu, et käesoleva direktiiviga hõlmatud ebaseadusliku tegevuse toimepanijad tegutsevad ülemaailmselt, ning nende kuritegude piiriülest laadi ja piiriülese uurimise võimalust, peaksid liikmesriigid selleks, et kõnealuse tegevuse vastu tulemuslikult võidelda, kindlaks määrama kohtualluvuse.

- (17) Liikmesriigid peaksid kehtestama aegumistähtaegu käsitlevad normid, mida on vaja, et neil oleks võimalik tulemuslikult võidelda liidu piiravate meetmete rikkumise vastu, piiramata selliste siseriiklike õigusnormide kohaldamist, milles ei ole kehtestatud uurimiste, süüdistuste esitamise ja täitmise tagamise jaoks aegumistähtaegu.
- (18) Selleks et tagada tulemuslik, integreeritud ja sidus õigusnormide täitmise tagamise süsteem, peaksid liikmesriigid korraldama sisemist koostööd ja teabevahetust õigusnormide haldus- ja kriminaalõigusliku täitmise tagamise ahela kõigi osaliste vahel.
- (19) Selleks et tagada liidu piiravate meetmete rikkumise tulemuslik uurimine ja süüdistuste esitamine, peaksid liikmesriikide pädevad asutused tegema koostööd Europol, Eurojusti ja Euroopa Prokuratuuriga ja nende asutuste kaudu. Samuti peaksid need pädevad asutused jagama omavahel ja komisjoniga teavet praktilistes küsimustes.
- (20) Rikkumisest teatajad võivad anda pädevatele asutustele väärtuslikku teavet liidu piiravate meetmete varasema, toimuva või kavandatud rikkumise kohta, sealhulgas katsete kohta neist meetmetest kõrvale hoida. See teave võib käsitleda näiteks liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud fakte, rikkumise asjaolusid ning rikkumises osalevaid isikuid, ettevõtteid ja kolmandaid riike. Seepärast tuleb tagada, et sisse oleks seatud asjakohane kord, et rikkumisest teatajad saaksid pädevaid asutusi hoiatada ja et rikkumisest teatajaid saaks survemeetmete eest kaitsta. Selleks tuleks sätestada, et liidu piiravate meetmete rikkumisest teatamise ja nende meetmete rikkumisest teatavate isikute kaitse suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/1937⁴⁹.
- (21) Selleks et tagada liidu piiravate meetmete rikkumise tulemuslik uurimine ja süüdistuste esitamine, peaks neil, kelle ülesanne on neid rikkumisi uurida või nende eest süüdistusi esitada, olema võimalik kasutada uurimisvahendeid, näiteks neid, mida kasutatakse organiseeritud kuritegevuse või muude raskete kuritegude vastases võitluses. Neid vahendeid tuleks kasutada kooskõlas siseriikliku õigusega sihipäraselt, võttes arvesse proportsionaalsuse põhimõtet ning uuritavate kuritegude olemust ja raskusastet ning austades õigust isikuandmete kaitsele.
- (22) Muudatus, mis on tehakse direktiivi (EL) 2018/1673 rahapesu vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse abil,⁵⁰ peaks tagama, et liidu piiravate meetmete rikkumist käsitataks selle direktiivi kohaselt rahapesu eelsüüteona.
- (23) Käesoleva direktiivi eesmärgi, nimelt eesmärgi tagada liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude ühtsed määratlused ning eesmärgi tagada nende meetmete rikkumisega seotud raskete kuritegude jaoks tõhusad, hoiatavad ja proportsionaalsed kriminaalkaristused, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid direktiivi ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võttes arvesse liidu piiravate meetmete rikkumise piiriülest laadi ning seda, et nende meetmete rikkumisega võidakse kahjustada liidu eesmärgi kaitsta rahvusvahelist rahu

⁴⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta (ELT L 305, 26.11.2019, lk 17–56).

⁵⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1673 rahapesu vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse abil, PE/30/2018/REV/1 (ELT L 284, 12.11.2018, lk 22–30).

ja julgeolekut ning liidu ühiseid väärtusi. Seega võib liit võtta meetmeid kooskõlas ELi lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Selles artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

- (24) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ja järgitakse eelkõige Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid, sealhulgas õigust vabadusele ja turvalisusele, õigust isikuandmete kaitsele, ettevõtlusvabadust, õigust omandile, õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele, süütuse presumptsiooni ja kaitseõigust, sealhulgas õigust ennast mitte süüstada ja õigust vaikida, seaduslikkuse põhimõtteid, sealhulgas kriminaalkaristuste tagasiulatuva jõu puudumise ning kuritegude ja karistuste proportsionaalsuse põhimõtet, ning mitmekordse kohtumõistmise ja karistamise keeldu. Käesoleva direktiivi eesmärk on tagada nimetatud õiguste ja põhimõtete täielik austamine ja sellest tuleks lähtuda ka direktiivi rakendamisel.
- (25) Direktiivi rakendamisel peaksid liikmesriigid tagama, et kriminaalmenetluses järgitakse kahtlustatavate või süüdistatavate isikute menetlusõigusi. Sellega seoses ei tohiks käesolevast direktiivist tulenevad kohustused piirata liikmesriikide kohustusi, mis tulenevad kriminaalmenetluses kohaldatavaid menetlusõigusi käsitlevatest liidu õigusaktidest, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiividest 2010/64/EL,⁵¹ 2012/13/EL,⁵² 2013/48/EL,⁵³ (EL) 2016/343,⁵⁴ (EL) 2016/800⁵⁵ ja (EL) 2016/1919⁵⁶.
- (26) Pidades silmas pakilist vajadust võtta liidu piiravate meetmete rikkumises osalevad füüsilised ja juriidilised isikud vastutusele, peaksid liikmesriigid jõustama käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid kuue kuu jooksul pärast direktiivi jõustumist.
- (27) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolli nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.
- (28) [mitteosalemine:] ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artiklite 1 ja 2 kohaselt ja ilma et see piiraks nimetatud protokolli

⁵¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. oktoobri 2010. aasta direktiiv 2010/64/EL õiguse kohta suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses (ELT L 280, 26.10.2010, lk 1).

⁵² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta direktiiv 2012/13/EL, milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet (ELT L 142, 1.6.2012, lk 1).

⁵³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2013. aasta direktiiv 2013/48/EL, mis käsitleb õigust kaitsjale kriminaalmenetluses ja Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses ning õigust lasta teavitada vabaduse võtmisest kolmandat isikut ja suhelda vabaduse võtmise ajal kolmandate isikute ja konsulaarasutustega (ELT L 294, 6.11.2013, lk 1).

⁵⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/343, millega tugevdatakse süütuse presumptsiooni teatavaid aspekte ja õigust viibida kriminaalmenetluses kohtulikult arutelul (ELT L 65, 11.3.2016, lk 1).

⁵⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/800, mis käsitleb kriminaalmenetluses kahtlustatavate või süüdistatavate laste menetluslikke tagatiseid (ELT L 132, 21.5.2016, lk 1).

⁵⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/1919, milles käsitletakse tasuta õigusabi andmist kahtlustatavatele ja süüdistatavatele kriminaalmenetluses ning isikutele, kelle üleandmist taotletakse Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses (ELT L 297 4.11.2016, lk 1).

artikli 4 kohaldamist, ei osale Iirimaa käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.

VÕI [osalemine:] ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokoll nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 3 kohaselt on Iirimaa teatanud [... kirjaga] oma soovist osaleda käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ja kohaldamisel,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Reguleerimisese

Käesoleva direktiiviga kehtestatakse miinimumeeskirjad liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude ja karistuste määratlemiseks.

Artikkel 2

Kohaldamisala ja mõisted

- (1) Käesolevat direktiivi kohaldatakse liidu piiravate meetmete rikkumise suhtes. Liidu piiravate meetmete hulka kuuluvad
 - (a) rahaliste vahendite ja majandusressursside arestimise meetmed;
 - (b) rahaliste vahendite ja majandusressursside kättesaadavaks tegemise keelud;
 - (c) liikmesriigi territooriumile sisenemise või selle territooriumi läbimise keelud;
 - (d) valdkondlikud majandus- ja finantsmeetmed ning
 - (e) relvaembargod.
- (2) Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:
 - (a) „liidu piiravad meetmed“ – piiravad meetmed, mille liit on vastu võtnud ELi lepingu artikli 29 või ELi toimimise lepingu artikli 215 alusel;
 - (b) „loetellu kantud isik, üksus või asutus“ – füüsiline isik, üksus või asutus, kelle suhtes kohaldatakse liidu piiravaid meetmeid, nagu rahaliste vahendite ja majandusressursside arestimine või rahaliste vahendite ja majandusressursside kättesaadavaks tegemise keeld;
 - (c) „rahalised vahendid“ –
 - i) sularaha, tšekid, rahalised nõuded, käskvekslid, maksekorraldused ja muud makseinstrumendid,

- ii) hoiused finantsasutustes või muudes üksustes, kontode saldod, võlad ja võlakohustused,
 - iii) avalikult ja eraviisiliselt kaubeldavad väärtpaberid ja võlainstrumendid, sealhulgas aktsiad ja osakud, väärtpaberite sertifikaadid, võlakirjad, vekslid, ostutähed, võlaväärtpaberid ja tuletislepingud,
 - iv) intressid, dividendid või muu varadelt saadud või neist kogunenud tulu,
 - v) krediit, tasaarvestusõigus, tagatised, täitmisgarantiid või muud finantskohustused,
 - vi) akreditiivid, veokirjad, ostukirjad,
 - vii) fondides või finantsvahendites osalemist tõendavad dokumendid,
 - viii) krüptovara;
- (d) „majandusressursid“ – igasugune materiaalne ja mittemateriaalne vara, kinnis- ja ka vallasvara, mis ei kuulu rahaliste vahendite hulka, kuid mida on võimalik kasutada rahaliste vahendite, kaupade või teenuste hankimiseks;
- (e) „rahaliste vahendite arestimine“ – toimingud, millega tõkestatakse rahaliste vahendite liigutamine, ülekandmine, muutmine, kasutamine, juurdepääs neile ja tehingud nendega, mis võiks kaasa tuua muutusi nende mahus, väärtuses, asukohas, omandilises kuuluvuses, valduses, laadis, otstarbes või muid muutusi, mis võimaldaksid kõnealuseid rahalisi vahendeid kasutada, sealhulgas portfelli hallata;
- (f) „majandusressursside arestimine“ – toimingud, millega tõkestatakse majandusressursside mis tahes viisil kasutamine rahaliste vahendite, kaupade või teenuste hankimiseks, sealhulgas neid müües, rentides või neile hüpoteeki seades.

Artikkel 3

Liidu piiravate meetmete rikkumine

- (1) Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et liidu piirava meetme tahtlik rikkumine on kuritegu, kui see kuulub mõnda lõikes 2 määratletud kategooriasse.
- (2) Käesoleva direktiivi kohaldamisel käsitatakse liidu piirava meetme rikkumisena järgmist:
 - (a) rahaliste vahendite või majandusressursside kättesaadavaks tegemine loetellu kantud isikule, üksusele või asutusele või sellise isiku, üksuse või asutuse kasuks, millega rikutakse liidu piirava meetmega kehtestatud keeldu;

- (b) suutmatus tarbetu viivitusega arestida loetellu kantud isikule, üksusele või asutusele kuuluvad või tema omandis, valduses või kontrolli all olevad rahalised vahendid või majandusressursid, millega jäetakse täitmata liidu piirava meetmega kehtestatud kohustus seda teha;
- (c) loetellu kantud füüsilisele isikule liikmesriigi territooriumile sisenemise või selle territooriumi läbimise võimaldamine, millega rikutakse liidu piirava meetmega kehtestatud keeldu;
- (d) sellise tehingu tegemine kolmanda riigiga, kolmanda riigi asutusega või kolmanda riigi või selle asutuse omandis või kontrolli all oleva üksuse või asutusega, mille tegemine on liidu piiravate meetmete alusel keelatud või piiratud;
- (e) kauplemine kaupade või teenustega, mille import, eksport, müük, ost, edasitoimetamine, transiit või vedu on liidu piiravate meetmete alusel keelatud või piiratud, ning nende kaupade ja teenustega seotud vahendus- ja muude teenuste osutamine;
- (f) tegelemine finantstegevusega, mis on liidu piiravate meetmete alusel keelatud või piiratud, nagu rahastamine ja finantsabi, investeerimine ja investeerimisteenused, vabalt võõrandatavate väärtpaberite ja rahaturuinstrumentide emiteerimine, hoiuste vastuvõtmine, spetsiifiliste finantssõnumiteenuste osutamine, tehingud pangatähtedega, krediidiireitinguteenuste osutamine, krüptovara ja -rahakoti pakkumine;
- (g) muude teenuste, näiteks õiguslase nõustamise teenuste, usaldusteenuste, suhtekorraldusteenuste, arvepidamis-, auditeerimis-, raamatupidamis- ja maksunõustamisteenuste, äri- ja juhtimisalase nõustamise teenuste, IT-alaste nõustamisteenuste, ringhäälinguteenuste ning arhitektuuri- ja inseneriteenuste osutamine, mis on liidu piiravate meetmete alusel keelatud või piiratud;
- (h) liidu piiravast meetmest kõrvalehoidmine sellega, et
 - i) varjatakse loetellu kantud isiku, üksuse või asutuse omandis, valduses või kontrolli all olevaid rahalisi vahendeid või majandusressursse, mis tuleks liidu piirava meetme alusel arestida, kandes need rahalised vahendid või majandusressursid üle kolmandale isikule,
 - ii) varjatakse asjaolu, et isik, üksus või asutus, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid, on rahaliste vahendite või majandusressursside tegelik tulusaaja, esitades vale- või puudulikku teavet,
 - iii) loetellu kantud isik, üksus või asutus ei täida liidu piiravast meetmest tulenevat kohustust teatada endale kuuluvatest või enda omandis, valduses või kontrolli all olevatest liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvatest rahalistest vahenditest või majandusressurssidest,
 - iv) ei täideta liidu piiravast meetmest tulenevat kohustust esitada pädevale asutusele tarbetu viivitusega teave arestitud rahaliste vahendite või majandusressursside kohta või teave loetellu kantud isikule, üksusele või asutusele kuuluvate või tema omandis,

valduses või kontrolli all olevate, liikmesriigi territooriumil asuvate rahaliste vahendite või majandusressursside kohta,

v) pädeva haldusasutusega ei tehta asutuse põhjendatud taotluse korral koostööd punktides iii ja iv osutatud teabe kontrollimisel;

- (i) sellistes lubades sätestatud tingimuste rikkumine või täitmata jätmine, mille pädevad asutused on andnud tegevuse jaoks, mis sellise loa puudumise korral on liidu piirava meetme alusel keelatud või piiratud.
- (3) Lõike 2 punktides a–g osutatud tegu on kuritegu ka siis, kui see pannakse toime raskest hooletusest.
- (4) Lõikes 2 sätestatuga ei panda füüsilistele isikutele kohustusi, mis on vastuolus Euroopa Liidu põhiõiguste hartas ja direktiivis (EL) 2016/343 sätestatud õigusega ennast mitte süüstada ja õigusega vaikida.
- (5) Lõikes 2 sätestatuga ei panda õigustöötajatele kohustust edastada teavet, mis on saadud vaid seoses kohtu-, haldus- või vahekohtumenetlusega kas enne menetlust, menetluse ajal või menetluse järel või mis on saadud kliendi õigusliku olukorra selgitamisel. Seepärast on neil asjaoludel toimuv õigusnõustamine kaitstud ametisaladuse hoidmise kohustusega, välja arvatud juhul, kui õigustöötaja osaleb liidu piiravate meetmete rikkumises, õiguslast nõu antakse liidu piiravate meetmete rikkumiseks või õigustöötaja teab, et klient soovib õiguslast nõu liidu piiravate meetmete rikkumiseks.
- (6) Lõikeid 1, 2 ja 3 ei kohaldata järgmistel juhtudel:
 - igapäevaseks kasutamiseks mõeldud kaupade või teenuste, nagu toit ning tervishoiutooted ja -teenused või väikesed sularahasummad, pakkumine loetellu kantud isikutele isiklikuks tarbeks, kui need kaubad ja teenused on selgelt mõeldud vaid asjaomaste isikute ja nende ülalpeetavate pereliikmete põhivajaduste rahuldamiseks;
 - sellisest tegevusest teatamata jätmine;
 - humanitaarabi andmine abi vajavatele inimestele.

Artikkel 4

Kuriteole kihutamine ja kaasaaitamine ning kuriteokatse

- (1) Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklis 3 osutatud kuritegudele kihutamine ja kaasaaitamine on karistatav kuriteona.
- (2) Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et katse panna toime ükskõik milline artikli 3 lõike 2 punktides a–g, punkti h alapunktides i ja ii ning punktis i sätestatud kuritegu on karistatav kuriteona.

Artikkel 5

Füüsiliste isikute suhtes kohaldatavad kriminaalkaristused

- (1) Liikmesriigid tagavad, et artiklites 3 ja 4 osutatud kuriteod on karistatavad tõhusate, proportsionaalsete ja hoiatavate kriminaalkaristustega.
- (2) Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklis 3 osutatud kuritegude eest määratakse maksimumkaristusena vangistus.
- (3) Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 3 lõike 2 punkti h alapunktides iii, iv ja v osutatud kuritegude eest määratav maksimumkaristus on vähemalt aastane vangistus, kui kuriteoga seotud rahaliste vahendite või majandusressursside väärtus on vähemalt 100 000 eurot. Liikmesriigid tagavad, et 100 000 euro künnise võib pidada saavutatuks ka sellega, kui sama õigusriikkuja on toime pannud mitu artikli 3 lõike 2 punkti h alapunktis iii, iv või v osutatud omavahel seotud kuritegu.
- (4) Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 3 lõike 2 punktides a–g, punkti h alapunktides i ja ii ning punktis i osutatud kuritegude eest määratav maksimumkaristus on vähemalt viieaastane vangistus, kui kuriteoga seotud rahaliste vahendite või majandusressursside väärtus on vähemalt 100 000 eurot. Liikmesriigid tagavad, et 100 000 euro künnise võib lugeda saavutatuks ka sellega, kui sama õigusriikkuja on toime pannud mitu artikli 3 lõike 2 punktides a–g, punkti h alapunktis i või ii või punktis i osutatud omavahel seotud kuritegu.
- (5) Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et füüsilisele isikule, kes on toime pannud artiklis 3 või 4 osutatud kuriteo, saab määrata lisakaristuse. Lisakaristuste hulka kuuluvad trahvid.

Artikkel 6

Juriidilise isiku vastutus

- (1) Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et juriidilisi isikuid saab võtta vastutusele artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude eest, mille on nende kasuks toime pannud isik, kes on juriidilises isikus juhtival kohal ning kelle tegutsemine kas iseseisvalt või juriidilise isiku organi liikmena põhineb
 - (a) õigusel juriidilist isikut esindada;
 - (b) õigusel teha juriidilise isiku nimel otsuseid;
 - (c) õigusel juriidilist isikut kontrollida.
- (2) Samuti võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et juriidilisi isikuid saab võtta vastutusele, kui käesoleva artikli lõikes 1 osutatud isiku puuduliku järelevalve või kontrolli tõttu on osutunud võimalikuks, et tema alluvuses olev isik on pannud juriidilise isiku kasuks toime artiklis 3 või 4 osutatud kuriteo.

- (3) Käesoleva artikli lõigete 1 ja 2 kohane juriidilise isiku vastutus ei välista võimalust algetada kriminaalmenetlus füüsilise isiku suhtes, kes on artiklis 3 või 4 osutatud kuriteo toimepanija või sellele kihutaja või kaasaaitaja.

Artikkel 7

Juriidiliste isikute suhtes kohaldatavad karistused

- (1) Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 7 kohaselt vastutusele võetud juriidiliste isikute suhtes kohaldatakse tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid karistusi, mille hulka kuuluvad kriminaalõiguslikud või muud trahvid, riiklike hüvitiste või abi saamise õigusest ilmajätmine ning ilmajätmine võimalusest saada avaliku sektori vahendeid, sealhulgas kõrvalejätmine hankemenetlustest ning ilmajätmine toetustest ja kontsessioonidest, aga ka muud karistused, nagu
- (a) äritegevuse keelamine;
 - (b) nende lubade ja volituste kehtetuks tunnistamine, mis on välja antud tegevuseks, mille tulemusel kuritegu toime pandi;
 - (c) kohtuliku järelevalve alla võtmine;
 - (d) sundlõpetamine;
 - (e) kuriteo toimepanemiseks kasutatud asutuste sulgemine.
- (2) Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 7 kohaselt vastutusele võetud juriidilistele isikutele on võimalik määrata artikli 3 lõike 2 punkti h alapunktides iii–v osutatud kuritegude eest trahv, mille ülemmäär on vähemalt 1 % asjaomase juriidilise isiku ülemaailmsest kogukäibest trahvi määramise otsusele eelnenud majandusaastal.
- (3) Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 7 kohaselt vastutusele võetud juriidilistele isikutele on võimalik määrata artikli 3 lõike 2 punktides a–f, punkti h alapunktides i ja ii ning punktis i osutatud kuritegude eest trahv, mille ülemmäär on vähemalt 5 % asjaomase juriidilise isiku ülemaailmsest kogukäibest trahvi määramise otsusele eelnenud majandusaastal.

Artikkel 8

Raskendavad asjaolud

Kui järgmised asjaolud ei kuulu juba artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude koosseisu, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et üht või mitut järgmistest asjaoludest võib käsitada raskendava asjaoluna:

- (a) kuritegu on toime pannud kuritegelik ühendus nõukogu raamotsuse 2008/841/JSK⁵⁷ tähenduses;
- (b) kuriteo on toime pannud professionaalne teenuseosutaja, rikkudes oma ametikohustusi;
- (c) kuriteo on toime pannud ametiisik oma ülesannete täitmisel;
- (d) kuriteo on toime pannud mõni muu isik avaliku ülesande täitmisel.

Artikkel 9

Kergendav asjaolu

Kui see ei ole juba liidu piiravate meetmetega kehtestatud kohustus, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude puhul käsitatakse kergendava asjaoluna järgmist:

- (a) õigusriik annab pädevatele asutustele teavet, mida need asutused ei oleks muul viisil saanud, ja aitab neil sel viisil kindlaks teha või kohtu ette tuua teisi õigusriiklasi;
- (b) õigusriik annab haldus- või kohtuasutustele teavet, mida need asutused ei oleks muul viisil saanud, ja aitab neil sel viisil tõendeid leida.

Artikkel 10

Vara arestimine ja konfiskeerimine

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et liidu piiravate meetmetega hõlmatud rahalisi vahendeid või majandusressursse, mille puhul loetellu kantud isik, üksus või asutus on toime pannud artikli 3 lõike 2 punkti h alapunktis i või ii osutatud kuriteo või osalenud sellises kuriteos, käsitatakse direktiivi (EL) [...] [direktiiv vara tagasivõitmise ja konfiskeerimise kohta] kohaldamisel kriminaaltuluna.

Artikkel 11

Kohtualluvuse normid

- (1) Iga liikmesriik võtab vajalikud meetmed, et kehtestada oma kohtualluvus artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude üle, kui
 - (a) kuritegu on tervikuna või osaliselt toime pandud tema territooriumil, sealhulgas õhuruumis;

⁵⁷ Nõukogu 24. oktoobri 2008. aasta raamotsus 2008/841/JSK organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta (ELT L 300, 11.11.2008, lk 42–45).

- (b) kuritegu on toime pandud tema jurisdiktsiooni alla kuuluva õhusõiduki või laeva pardal;
 - (c) kuriteo toimepanija on asjaomase liikmesriigi kodanik või alaline elanik;
 - (d) kuriteo toimepanija on üks asjaomase liikmesriigi ametnikke, kes täitis oma ametiülesandeid;
 - (e) kuritegu on toime pandud tema territooriumil asutatud juriidilise isiku kasuks;
 - (f) kuritegu on toime pandud juriidilise isiku kasuks äritegevuse osas, mis on toimunud tervikuna või osaliselt tema territooriumil.
- (2) Kui artiklis 3 või 4 osutatud kuritegu kuulub rohkem kui ühe liikmesriigi kohtualluvusse, teevad need liikmesriigid koostööd, et määrata kindlaks, milline liikmesriik viib läbi kriminaalmenetluse. Asjakohasel juhul edastatakse juhtum kooskõlas nõukogu raamotsuse 2009/948/JSK⁵⁸ artikliga 12 Eurojustile.
- (3) Lõike 1 punktis c osutatud juhtudel võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et nende kohtualluvuse teostamise suhtes ei kohaldata tingimust, mille kohaselt saab süüdistuse esitada ainult pärast seda, kui ohver on esitanud avalduse kohas, kus kuritegu toime pandi, või riik, kelle territooriumil kuritegu toime pandi, on kuriteost teatanud.

Artikkel 12

Aegumistähtajad

- (1) Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et kehtestada aegumistähtajad, mis võimaldavad artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegusid uurida, nende eest süüdistust esitada, neid kohtulikult menetleda ja nende kohta kohtuotsust teha piisava aja jooksul pärast kuriteo toimepanemist, et neid kuritegusid saaks tulemuslikult menetleda.
- (2) Artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude jaoks, mille eest määratav maksimumkaristus on vähemalt viieaastane vangistus, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed, et võimaldada neid kuritegusid uurida, nende eest süüdistust esitada, neid kohtulikult menetleda ja nende kohta kohtuotsust teha vähemalt viie aasta jooksul alates kuriteo toimepanemisest.
- (3) Erandina lõikest 2 võivad liikmesriigid kehtestada aegumistähtaja, mis on lühem kui viis aastat, kuid mitte lühem kui kolm aastat, tingimusel et tähtaja kulgemist on võimalik teatavate toimingute korral katkestada või peatada.
- (4) Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, mis võimaldavad täitmisele pöörata
- (a) üle ühe aasta pikkuse vangistuse või

⁵⁸ Nõukogu 30. novembri 2009. aasta raamotsus 2009/948/JSK kohtualluvuskonfliktide vältimise ja lahendamise kohta kriminaalmenetluses (ELT L 328, 15.12.2009, lk 42).

- (b) vangistuse kuriteo korral, mille eest määratav maksimumkaristus on vähemalt nelja-aastane vangistus,

mis määratakse pärast lõplikku süüdimõistmist artiklis 3 või 4 osutatud kuriteos, vähemalt viie aasta jooksul alates lõpliku süüdimõistva otsuse tegemise kuupäevast. See tähtaeg võib sisaldada aegumistähtaaja kulgemise katkestamisest või peatamisest tulenevaid pikendamisi.

Artikkel 13

Koordineerimine ja koostöö liikmesriigi pädevate asutuste vahel

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et luua asjakohased mehhanismid, tagamaks strateegilisel ja operatiivtasandil koordineerimise ja koostöö kõigi oma pädevate haldus-, õiguskaitse- ja kohtuasutuste vahel.

Selliste mehhanismide eesmärk on vähemalt

- (a) tagada ühised prioriteedid ning õigusnormide kriminaal- ja haldusõigusliku täitmise tagamise vaheliste seoste mõistmine;
- (b) teabevahetus strateegilistel ja operatiiveesmärkidel;
- (c) konsulteerimine konkreetsete uurimiste raames;
- (d) parimate tavade vahetamine;
- (e) abi liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude uurimise ja nende eest süüdistuste esitamise küsimustega tegelevate spetsialistide võrgustikele.

Artikkel 14

Liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegudest teatamine ning neist kuritegudest teatavate või uurimisele kaasaaitavate isikute kaitse

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et direktiivi (EL) 2019/1937⁵⁹ alusel antud kaitset kohaldatakse käesoleva direktiivi artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegudest teatavate isikute suhtes.

⁵⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta (ELT L 305, 26.11.2019, lk 17–56).

Artikkel 15

Uurimisvahendid

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et tulemuslikud uurimisvahendid, nagu need, mida kasutatakse organiseeritud kuritegevuse või teiste raskete kuritegude uurimisel, on kättesaadavad ka artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude uurimiseks ja nende eest süüdistuste esitamiseks.

Artikkel 16

Koostöö liikmesriikide ametiasutuste, komisjoni, Europol, Eurojusti ja Euroopa Prokuratuuri vahel

- (1) Ilma et see piiraks kriminaalasjades tehtavat piiriülest koostööd ja antavat vastastikust õigusabi reguleerivate õigusnormide kohaldamist, teevad liikmesriikide ametiasutused, Europol, Eurojust, Euroopa Prokuratuur ja komisjon oma vastava pädevuse piires omavahel koostööd artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude tõkestamisel. Selleks annab komisjon (ning vajaduse korral Europol ja Eurojust) tehnilist ja operatiivabi, et hõlbustada pädevate asutuste korraldatavate uurimiste ja süüdistuste esitamise koordineerimist.
- (2) Liikmesriikide pädevad asutused jagavad koos komisjoni ja teiste pädevate asutustega ka korrapäraselt teavet praktilistes küsimustes, eelkõige piiravatest meetmetest kõrvalehoidmise viiside kohta, nagu struktuurid vara tegeliku tulusaaja ja kontrolli varjamiseks.

Artikkel 17

Direktiivi (EL) 2018/1673 muutmine

Direktiivi (EL) 2018/1673 artikli 2 lõikesse 1 lisatakse järgmine punkt:

„w) liidu piiravate meetmete rikkumine“.

Artikkel 18

Ülevõtmine

- (1) Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi täitmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt [väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: kuue kuu jooksul pärast direktiivi jõustumist]. Liikmesriigid teatavad nendest viivitamata komisjonile. Liikmesriigid edastavad komisjonile direktiiviga reguleeritavas valdkonnas vastu võetud põhiliste siseriiklike õigusnormide teksti.

- (2) Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad neisse või nende juurde ametliku avaldamise korral viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

Artikkel 19

Hindamine ja aruandlus

- (1) Komisjon esitab [väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: kaks aastat pärast ülevõtmistähtaega] Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse, millises ulatuses on liikmesriigid võtnud käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikke meetmeid. Liikmesriigid esitavad komisjonile aruande koostamiseks vajaliku teabe.
- (2) Ilma et see piiraks muudes liidu õigusaktides sätestatud aruandluskohustusi, esitavad liikmesriigid komisjonile igal aastal artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude kohta järgmised statistilised andmed:
- (a) algatatud, lõpetatud, õigeksmõistva otsusega lõppenud, süüdimõistva otsusega lõppenud ja pooleliolevate kriminaalmenetluste arv;
 - (b) liidu piiravate meetmete rikkumise eest määratud karistuste liigid ja määrad.
- (3) Liikmesriigid kasutavad lõikes 2 osutatud statistiliste andmete komisjonile esitamiseks spetsiaalseid aruandlusvahendeid, mille komisjon on kasutusele võtnud piiravate meetmete alase aruandluse jaoks.
- (4) Hiljemalt [väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: viis aastat pärast ülevõtmistähtaega] hindab komisjon käesoleva direktiivi mõju ning esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande. Liikmesriigid esitavad komisjonile aruande koostamiseks vajaliku teabe.

Artikkel 20

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnenandal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 21

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele kooskõlas aluslepingutega.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja